

בתקיעתו⁴⁸, יש מקום להסתפק אם יצאו השומעים ידי חובתם כא⁴⁸.

יג. השומע תקיעת שופר שלא במסורת אבותיו, כגון תימני השומע מאשכנזי וכדו',

יצא כב⁵¹.

החלק השני

דבר הלכה

חוצתו, אלא חשיב לגמרי (מדאורייתא) כאילו לא עשה כלל מצוה, וכמ"ש רש"י צעירוצין ז"ה ע"כ ד"ה ת"ק. ועיין גם בהקדמה לס' אגלי טל דכתב נמי הכי דלאו מצוה היא כלל (ועיי"ש בסוגריים דדעת התוס' בפסחים קט"ו ע"א ד"ה מתקיף, יחידאה היא, אך אפשר שגם דעת התוס' אין זה כ"כ פשוט)⁴⁹.

כא. דיתכן דליכא ערבות אלא בזמן שנוכח לכתחלה לתקוע, דאז אמרינן דמחמת הערבות ה"ו נקרא בשם "תקיעה" ואלא מנחת נבוכי (עלמא) אע"ג שלהתקוע עצמו לאו כלום הוא, משא"כ בזמן כזה שאין נכון לכתחלה לתקוע (כמ"ש צ"ח חפ"ח ס"א) אפשר דלא יצא השומע גם דדיעבד ככה"ג שכוונתו רק עצור השומעים ולא לעצמו⁵⁰.

כב. וספרדי השומע תקיעת שופר מאשכנזי ציוס⁵¹ ז' של ראש השנה, מותר לענות

כ. ודע דהכוונה בכל מצוות התורה לנאת ידי חוצה, היא עיקר צעצס קיום מעשה המצוה, ואין זה כחנאי נדדי, אלא בלעדיה חשיב לגבי ידיה כאילו לא עשה מעשה המצוה, דאי לאו הכי מי שמקע בשופר בלא כוונת מצוה, איך מועיל מה שחוזר ותוקע, הרי לכאורה היה לנו לחושצו כאילו בפעם השנית הוא רק מכין ולא תוקע, כיון שלמעשה כבר מקע בלי שום חסרון צעיקר קיום המצוה. ואי אפשר כלל לומר דבשני הפעמים עשה מצוה אלא שהראשונה בלא החנאי דכוונה והשניה עם החנאי, וה"ו דומה במקצת לנטל לולב ואח"כ מזדמן לו לולב יותר נאה, דמעיקר הדין נטילת אותו לולב לאו כלום הוא כי אם חיצוב מצוה בלבד כאנשי ירושלים. ולכן אית לן למינקט שבלי כוונה אין זה רק חסרון צקיום חוצתו ומה שצריך לחזור ולעשות בכוונה הוא רק כדי לנאת גם ידי

ארחות הלכה

48. מנחת שלמה קמא סי' ג'. 49. מנחת שלמה תנינא סי' ה' אות א'. 50. מנחת שלמה קמא שם. ועיי"ש שנסתפק בן גם לענין קידוש מבעו"י כשהמקדש לא קיבל שבת, לפמש"כ האחרונים שאין נכון לקדש לכתחלה אף אם כבר קבל שבת כי אם סמוך לחשכה, והוסיף: "אך אפשר דבנ"ד שהוא בשביל חולים שפיר מותר לעשות כן גם לכתחלה וממילא גם יכול להוציא אותם אע"ג דהוא עצמו אינו יוצא". ולכאורה נראה דמה שחידש רבנו להסתפק בכך הוא רק כשגם השומעים יש באפשרותם לשמוע התקיעות לאחר הנץ החמה, משא"כ בשעת הדחק שהשומע מותר בכך לכתחלה. והעיר בן רבנו הג"ר אברהם דב שליט"א: "צ"ב מה מקור הספק, וגם הרי נהגו בחו"ל להתפלל ערבית מבעוד יום וגם לקדש בביהכ"נ, ומשמע שהמקדש לא נתכוין לצאת בקידוש זה שהרי לא היה במקום סעודה אלא הלכו לבתיהם לאכול, הרי דקידוש מבעו"י מוציא את האורחים יד"ח אף כשהמקדש אינו יוצא בו". עכ"ד. 51. כתבי תלמידים. וראה עוד הליכות שלמה תפלה פ"ה סכ"ב. וכשרצו- בבית הכנסת שהתפלל בו רבנו - להוסיף לתקוע אחר התפלה סוגי תקיעות שונים, כמו שיש שעושים כן, אמר רבנו בתמיהה, הרי כבר יצאנו ידי חובתנו, וכתב הרמ"א (סי' תקצ"ו ס"א) דלאחר שיצאו שוב אין לתקוע עוד בחגם משום איסור שבות דיו"ט (ובחי' כת"י למס' ר"ה נסתפק רבנו אם לשיטת הרי"ף ודעימיה שתוקעין בר"ה שחל בשבת במקום ב"ד חשוב, אם יש מקום לתקוע גם להשלים

יד. קמן שהגיע לחינוך, אין האשה מוציאתו ידי חובת שופר כג 54.

שמיעת קול שופר

שו. התחיל לתקוע מרם שסיים המקריא להקריא, יצא המקריא בשמיעתו כד 56.

דבר הלכה

ק"ח) דאשה אינה מוציאה את האיש בתקיעת שופר כשהוא בן י"ג אע"פ שאין ידוע אם הציא צ' שערות, ומשמע שאת הקטן הריהי מוציאה יד"ח, תמוה, דהרי נריכים לחנכו לשמוע שופר ממי שחייב צוה, ולא מאשה שפטורה גם מדרצנן 55.

כד. דגם צכה"ג שפיר יהיז דעמיה ושמע המקריא את קול התקיעה. ואף גם

אמן גם על צרכה שהחיינו, אע"פ שלמנהג הספרדים אין מצרכין, דהואיל וכך הוא קדר המצרך לא חשיב הפסק 52. ומשום ספק אמן לצטלה ג"כ אין לחוש כיון דלהמצרך הויא שפיר צרכה ראיה 53.

כג. שהרי קטן חייב מדרצנן מדין חינוך, ואילו היא פטורה ממלוה זו שהזמן גרמא גם מדרצנן. ומש"כ המטה אפרים (סי' תקפ"ט

ארחות הלכה

מאה קולות - כמ"ש התוס' בר"ה ל"ג ע"ב ד"ה שיעור בשם הערוך לתקוע בכל ר"ה - או לא), ופנה לצאת. אבל כשהתחילו כבר לתקוע המתין והאזין לתקיעות אלו (ובפרט להתקיעות בנוסח בני תימן. ופעם ביקש בעצמו לאחר התפלה מאברך שהתפלל במחיצתו - לאחר שנודע לו שהוא מבני תימן-שיתקע התקיעות כמנהגם). ונשנה סדר זה מדי שנה בשנה. אולם כשהאריכו לתקוע בכמה וכמה אופנים, פנה רבנו בעודם תוקעים והלך לביתו (ובמנין שהתפלל רבנו באברכותו היה התוקע ר' חיים "ספרדי" ז"ל (אשר אביו הר"ר בן ציון היה תוקע בבית מדרשו של מהר"ל דיסקין ז"ל), והיה תוקע השברים בצורה מיוחדת, ע"פ דעת הג"ר נפתלי אדלר ז"ל - מראשוני תלמידי הגאון מהר"ל ז"ל בירושלם - שהתפלל באותו בית מדרש, והיו כמה ת"ח באים לאחר תפלתם לשמוע גם תקיעות אלו (ובכללם הרה"ג רבי ארי' ליב רוחמקין חותן רבנו), ורבנו לא הידר לשמוע אח"כ תקיעות עם נוסח השברים המקובל, אך כמדומה שבתקיעות דמעומד לא נהגו שם בשברים הנ"ל. וכשנתבטל מנין זה היה רבנו בא לביתו מדי שנה בר"ה לשמוע תקיעותיו אלו, אך לא נודע אם עשה כן משום הידור מצות שופר או משום הידור פני התוקע הנ"ל שהוזק בכך שנים רבות). 52. וראה להלן פי"ט סכ"ג. 53. רשימות. וכע"ז כתב רבנו לענין עניית אמן על ברכת על מצות תפלין, ראה הליכות שלמה תפלה פי"ד דבר הלכה אות כ"ז. 54. שמירת שבת כהלכתה פנ"ח הע' פ"ב. הליכות ביתה סי' ט"ו הע' צ"א. וכ"ה בתפארת ישראל פ"ג דר"ה מ"ח אות מ"ב. 55. שם. וראה בנשמת אברהם ח"א סי' תקפ"ה סק"ג לענין התרת שבות באשה לצורך תקיעות, ולהלן פי"א סכ"א לענין טלטול לולב וכדו' עבור אשה. ולענין תקיעת שופר עבור נשים כתב ב"מדריך הלכתי לאחיות בבתי חולים" - ראה פי"ו ארז"ל ציון 14]: "אחיות אשר לא שמעו תקיעת שופר בבית הכנסת או במחלקות בית החולים, ומתכנסות יחדיו עם גמר עבודתן לשמוע תקיעת שופר מאדם אשר כבר יצא ידי חובת המצוה-תברך אחת מהן ברכות "לשמוע קול שופר" ו"שהחיינו" (והנהגות כמנהגי הספרדים - לא תברכנה), ותכוון להוציא בברכותיה גם את חברותיה והן תענינה "אמן" בגמר הברכות". ע"כ. 56. תשו' כת"י. וכן הורה בע"פ לשואלים שכך נהגו מעולם שלא להקפיד אם אירע כן (ויצוין שמצערותו נתן אל לבו לדעת היטב שרשי ההלכות והמנהגים בתקיעת שופר, וכבר בשנות אברכותו, כשהתפלל

מזו. מותר להפסיק בברכת אשר יצר בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, וכן בין סדרי התקיעות דמעומד עצמן כה⁶⁰.

דבר הלכה

קול שופר, וכמו שלכולם הם חציצים ושומעים שפיר את צ' הקולות כך גם התוקע בחלוצרות ענמו, וכ"ש צנ"ד לענין המקריא לפני התוקע דודאי ילא אע"פ שהתוקע הקדים לתקוע לפני שהוא סיים⁶¹.

כה. וענין צרוך הוא וצרוך שמו על צרכות הש"ל וכן מנגנין עמו נגוני התפלה

צמקדש שהיו חוקעים בחלוצרות ובשופר צנת אחת⁵⁷ - וכמו שאמרו צר"ה (כ"ו ע"ב) דשמי חלוצרות מן הצדדין⁵⁸, והקשו צגמ' הא חרי קלי לא משתמע⁵⁹ ותראו דכיון דחציצ יהיז דעמי' ושמע - היה נראה מלד הסברא שגם התוקע בחלוצרות ילא ידי חוצמו בשמיעת קול השופר כיון דשפיר יהיז דעמי' לשמוע גם

ארחות הלכה

בצוותא עם הג"ר נפתלי אדלר ז"ל כנ"ל, היה הגאון הנ"ל מלבן עמו כל הספקות שנתעוררו בעת התקיעות). ועיין היטב בט"ז סי' תקצ"ז סק"ו. ודע דהא דיצא בכהאי גוונא היינו בדיעבד, אבל לכתחלה כבר כתב המ"ב סו"ס תקפ"ז שהזהירו הפוסקים שלא ישמיעו העם קול פן יפסידו שמיעת התקיעה מתחלתה ועד סופה. וכ"כ במקור חיים סי' תקפ"ה שיזהר התוקע להתחיל רק לאחר שיסיים המקריא. ⁵⁷ ונוסח הברכה במקדש נראה לכא' שהוא "לשמוע קול שופר וחצוצרות", וצ"ע. חי' כת"י למס' ר"ה כ"ו ע"ב (ועיין עוד במנ"ח מצוה שפ"ד אות ט' שנסתפק אם מצות חצוצרות היא בשמיעה או בתקיעה לחוד). ⁵⁸ וצ"ע בהא דבר"ה השופר באמצע והחצוצרות מן הצד (ובתענית איפכא), אם סדר זה מעכב. שם. ⁵⁹ מיהו לענין תקיעות גופיהו לגירסת רש"י (ל"ד ע"ב) אם שמע ט' קולות מט' בני אדם יצא. ועיי"ש שהקשו הראשונים על גירסא זו הרי אין התקיעות בכה"ג על הסדר, וכתב בצפ"ת (וכ"ה באבנ"ז חאו"ח סי' תמ"ד) דיתכן שרק להקדים ולהפך הסדר לא שרי אבל בבת אחת שפיר דמי, עיי"ש. וכמה דוגמאות לכך. א) להניח תפלין של יד ושל ראש בבת אחת, כגון חולה שאחרים מניחים לו וכדו', מסתבר דשרי. ב) המפריש תרומה ומעשר בבת אחת דקיי"ל שלא עבר על הלאו ורק איסור עשה איכא [ועיין היטב במעדני ארץ תרומות פ"ג הכ"ג אות ז' ד"ה ומה]. אך לא דמי, דהתם אפקי' רחמנא בלשון לא תאחר. ג) כתיבת השם בבת אחת דמהני כמעשה דבן קמצר. ועוד. חי' כת"י למס' ר"ה ל"ד ע"ב. ⁶⁰ כתבי תלמידים. ⁶¹ תשו' כת"י. והנה בעיקר דין התוקע בחצוצרות מבואר מדברי התוס' בסוטה ל"ט ע"ב (ד"ה עד) דהוא עצמו לא יצא, מטעם זה דתרי קלי לא משתמע, וכ"כ המ"ב סי' תקפ"ח בשעה"צ סקכ"א להלכה, ועיי"ש שכן הסכים הנהר שלום, וכ"ה גם במטה אפרים סי' תקפ"ח ס"ז, ודלא כהפרי"ח שם שפסק דלא כהתוס' (וכתב גם בסי' קכ"ד ס"ט דהכי ס"ל להמחבר עכ"פ בשאר מילי חוץ מברכת כהנים). אך מ"מ יש לדון דבנר"ד יודו גם התוס' דודאי יצא, דשאני התם שהתוקע בחצוצרות עסוק מיהא בענין אחר, וכמש"כ בנהר שלו' דמסתברא כהתוס' "ממאי דתלינן הדבר במאי דיהיב אדעתי' וכיון שהוא עצמו תוקע בחצוצרות אי אפשר לו למיהב דעתי' אשופר", וכן בדין ענית הצבור על ברכת כהנים דמייירי ב"י התוס', דעונים אמין על ברכה אחת והכהנים פותחים בברכה אחרת, משא"כ הכא הרי גם דעת המקריא על תקיעה זו שהוא עתיד לשמוע מפי התוקע, ואותה הוא מקריא לפניו, ולכן כתב רבנו כ"ש שלענין המקריא לפני התוקע דודאי יצא (ומ"ש בסוטה שם שגם לא יתחילו הכהנים עד שתכלה התיבה מפי המקריא, דדמיה ממש לנר"ד, עיין בשו"ע הרב סי' קכ"ח סכ"ח (והעתיקו המ"ב בסקס"ז) דמטעמא אחרינא הוא "כדי

יז. השומע קול שופר במקום שאינו נקי, אם לא יהא באפשרותו לשמוע אח"כ במקום אחר, רשאי לבזוז לצאת בשמיעה זו כו⁶³.

אוצר החכמה

דבר הלכה

כנהוג⁶², ואין חוששין בזה להפסק כלל⁶⁴.
 בו. הנה הבה"ל צסי' תקפ"ח (ד"ה שמע ט'
 מקיעות) כתב לענין מי שהתחיל לתקוע
 ומיס שותמין על צרכיו, וז"ל: ואפשר וכו'

ארחות הלכה

שישמעו הצבור התיבה יפה מפי הכהנים ולא תתערב בה שמיעתם מהמקריא" וזה לא שייך בגר"ז שאין קול דיבורו של המקריא מתערב עם קול השופר). גם יש מקום לומר דשאני הכא דב' סוגי קולות הם, זה בדיבור וזה בתקיעה, ובכה"ג שפיר יודו כו"ע דמצי למיהב דעת' ולשמוע התקיעה יפה (ועיין בה"ל סי' תקפ"ח ד"ה ואם). ועדיין צ"ע. 62. וכמו כן נהג רבנו לומר היה"ר הנדפס במחזורים לאחר גמר התקיעות דמיושב. 63. תשו' כת"י. 64. כתבי תלמידים. ולא היתה דעתו נוחה כלל ממה שהנהיגו שלא לומר ב"ה וב"ש בתפלת מוסף. ואף כשהכריזו פעם בבית הכנסת שלא לומר, אמר ב"ה וב"ש על כל ברכה (אם כי בלחש, שלא כדרכו לענות בקול רגיל). וכן מש"כ בחי' הגר"ז (סטענסיל) ח"ה בסופו (קונטרס המועדים) שבתפלת מוסף של ר"ה צריך לצאת יד"ח הברכות מפי הש"צ ולכן יש לשמוע היטב כל התפלה עיי"ש, לא ס"ל לרבנו לחוש לזה למעשה, משום דלא נזכר בפוסקים כלל דשאני מחזרת הש"צ דכל ימות השנה, אלא הריהו ככל חובת תפלה בצבור. ועיין שו"ע הרב סי' תקצ"ב ס"ז שכתב בתורד "לפיכך אין להשיח ביניהם דברים בטלים" וכו', ומשמע דבכל מה שהוא מסדר התפלה ליכא קפידא. ועיין אבנ"ז או"ח סי' תמ"ה שבעל חידושי הרי"ם ז"ל לא חשש להאריך בתפלת לחש גם כשהגיע הש"צ למלכיות. וכ"ה בחזו"א סי' קל"ז סק"ד שכתב "אין חומר בשמיעת תפלת הש"צ בר"ה יותר מכל השנה" עיי"ש עוד (וראה ב"ישורון" ט' עמ' תל"ט-תמ"ח, שכן מוכח מתשו' הרמב"ם ומדברי שאר הראשונים). וע"ע ביסוד ושורש העבודה שער האיתון סדר שופרות שכתב ז"ל: ובחזרת התפלה דהש"צ יזהר מאד לשמוע וכו' ובעת שהש"צ מאריך בניגונים לא ישב בטל אלא יאמר מזמורי תהלים בכוונה עצומה". אלא שלענין זה אמר רבנו שבזמננו שלא נהגו להאריך כ"כ בנגונים אין נוהגים כן, רק יקשיבו כל הצבור לתפלת הש"צ כראוי (והיה רבנו מדריך את הבחורים שלא להאריך בתפלות הלחש מעבר לזמן הקבוע לכך בישיבה, כי יסוד התפלה הוא ריכוז המחשבה, ויותר מזמן זה קשה ביותר לרכז המחשבה כראוי). ומה נהדר היה מראה פני רבנו בשומו כל מעינו בשמיעת תפלות היום בכבוד ראש ובהתעמקות רבה, ומרגלא בפומי' בימים אלו לשון הגמ' בר"ה (ט"ז ע"א) "אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם", וא"כ איפוא צריכה ההמלכה שהיא בעיקר ע"י השופר ותפלת מוסף, להיות כדבעי. ושיבח בענין זה את תפלת בנו הג"ר ברוך ז"ל, כשעבר לפני התיבה לתפלת שחרית בבית מדרשו, שהטיב לעורר ולמשוך בנועם תפלתו את לב הקהל לשמוע אל הרנה ואל התפלה. וז"ל רבנו בדברי התעוררות לבני הישיבה לקראת ר"ה (פורסמו ב"פעמי קול תורה" תשכ"ג): "ראש השנה איננו רק היום הראשון של ימות השנה, אלא הוא גם בבחינת ראש לאברי השנה כולה, וכל ימות השנה נגררים אחריו כגופא דגריד בתר רישא. ביום זה אנו אומרים מלכיות, מכריזים וממליכים את ד' על כל העולם כולו ושופכים שיח לבנו על גילוי כבוד מלכותו ית"ש - "ויאמר כל אשר נשמה באפו ד' אלקי ישראל מלך ומלכותו בכל משלה". אומרים לפניו סדר זכרונות, לעורר את האהבה הגדולה אשר הקב"ה

יח. השומע קול שופר ע"י מבשיר שמיעה, לא יצא ידי חובתו כו⁶⁸.

אריז"ח 1234567

דבר הלכה

מאות התורה לזמן אחר במקום נקי, שלא יהא ציון, אצל לא להמנע משום כך מללבוש צינית שמקיים מצות עשה כל רגע⁶⁷. כו. משום דדוקא כשרושם שמיעת האוזן נעשה באופן ישר ע"י קול השופר שמעוזה את האויר ויוצר בו גלי קול אז חשיב כשומע קול שופר, משא"כ במכשיר-שמיעה שהאוזן שומעת רק תנודות של הכלי הנקרא "ממצרנה"⁶⁹, אע"פ שגם אותן התנודות יוצרות באויר גלי קול ממש כדוגמת קול השופר אפ"ה מסמך שרק קול תנודות ממצרנה הוא שומע ולא קול שופר, וכמו

ואין לעשות עצודת ד' דרך ציון דהיא בכלל ציון מצוה, עכ"ל. אולם נ"ע, דאטו אסור ללבוש טלית קטן במרחץ או צדיהכ"ס דאסור צהרהור, וכ"ש לשיטתו צסי' ס' צנה"ל ד"ה וי"א [ועיין מנחת שלמה קמח סי' א' והליכות שלמה תפלה פ"ג ס"א] שקוצר דאס אינו מכיון למצוה עובר ממש באסור עשה, וא"כ על כרחו צריך לכיון לשם מצוה (ומו דנדון ידי' שכבר התחיל לתקוע מאי איכפת לו זכוונת מצוה כלל הרי סגי זכוונתו בתחלת המצוה בלבד⁶⁵)⁶⁶. ולכן נראה זכוונת המ"צ רק על לכתחלה, שצריך לדחות קיום

אוצר החכמה

ארחות הלכה

אוהב את ישראל, וזכאין אינון ישראל דקוב"ה איתרעי בהו וקריב לון לגביה לתקוע ולהריע בשופר לפרסם ולחדש בכך מלכותו מדי שנה בשנה. אנו מתקריבים אל ד' והקב"ה מתקרב אלינו - בחינת קרבת אלקים לי טוב. זה שאמר הכתוב "אשרי העם יודעי תרועה" וגו' - יודעים להתחבב ולהתרועע כביכול עם ד', מלשון "ותרועת מלך בור" ופירשי' שהוא לשון חבה ורעות. וברשימות לר"ה כתב רבנו: "הענין של "תמליכוני עליכם" היינו ע"ד הכתוב (ש"א יא, יד) "נלכה הגלגל ונחדש שם המלוכה", כלומר שאע"פ שכבר היה מלך מ"מ חזק הדבר נקרא חידושו, כאילו עתה ממליכים אותו מחדש, וכמו כן בר"ה עלינו לחזק בלבנו את מלכותו ית"ש וה"ז כהמלכה מחדש. ועיקר ההמלכה בזמננו היא לא להוציא מהרהורי ע"ז ח"ו, אלא להוציא מכפירה, וחוסר בטחון היינו כפירה, וזהו שאמר הכתוב לא יהי' בך אל זר ודרז"ל איזהו אל זר שהוא בתוך גופו של אדם זה יצה"ר, והיינו מחשבת "כחי ועוצם ידי". ושמעתי בזה מהמשגיח [הג"ר גדלי' אייזמן שליט"א] דבר נפלא, דהנה הנביא ישעי' (נ"ז ד-ט) אמר לישראל על מי תתענגו על מי תרחיבו פה וגו', להוכיח אותם על היותם שקועים בע"ז רח"ל, ואח"כ הוסיף להוכיח עוד ותשורי למלך בשמן, כלומר לא די שנשלתם בע"ז אלא גם בטחתם במלך אשור, הרי מוכח שדבר זה גרוע מע"ז, והיינו מפני שמכשול ע"ז הוא רק טעות, אבל לבטוח באדם הוא כפירה במזיד רח"ל, כי הרי יודע הוא ששם מבטחו על בשר ודם שאין לו שום כח לעשות חיל מעצמו. והנה הרמב"ם (פ"ב מהל' תשובה ה"ו) כתב שמעלת הימים האלה על כל ימות השנה היא דבכל השנה אם התפללו בצבור וקראו בכל לב נענים אבל בעשיית נענים גם ביחידות. וצ"ב דבשלמא עיקר דבריו מקורם בגמ', אבל מנלי' להוסיף דתנאי הוא הדבר דוקא אם קראוהו בכל לב. אך פשוט הוא דדבר זה הרי נלמד מלשון הכתוב "קראוהו בהיותו קרוב", ואם הקריאה איננה בכל לב אין זה קרוי כלל קריאה בהיותו קרוב, כי סימן הוא שאינו מרגיש כלל בקרבתו של מקום. ע"כ. ⁶⁵. וכ"כ במנחת שלמה קמח סי' א' ריש אות ב', דבכה"ג אמרינן על דעת ראשונה הוא עושה, עיי"ש. ⁶⁶. נשמת אברהם ח"א סי' תקפ"ח אות א'. ועיין שערי תשובה סי' פ"ה סק"א. ⁶⁷. תשרי כת"י הנ"ל. וראה עוד הליכות שלמה תפלה פ"כ דבר הלכה אות ל"ו. ⁶⁸. מנחת שלמה ח"א סי' ט' אות א'. ולענין חרש פקח ראה מנחת שלמה שם סי' ל"ד. ⁶⁹. ראה תאור אופן פעולתו בפתיחת סי' ט' הנ"ל.

יט. כשתוקעים עבור יחיד שלשים קולות, טוב להדר שיכוונו התוקע והשומע שהתשר"ת הראשון הוא לשם מלכיות, והשני לזכרונות והשלישי לשופרות, וכן בתש"ת וכן בתר"ת כח 73.

הוצאת חסידות

דבר הלכה

למלכיות אחת לזכרונות ואחת לשופרות, וכן דקף ל"ד ע"א ד"ה ומנין, וצ"ה שמים מד"ת עיי"ש, ולכאורה תמוה הרי מקראי לא ילפינן אלא ג' תרועות שהם ט' תקיעות, והלימוד על מלכיות וזכרונות ושופרות הוא מקרא אחרינא כמבואר דקף ל"ז ע"א, ומנין לנו שסדר זה קשור עם התקיעות 74, וצפרט דקף ל"ג שם צסיפא דמי שנתמנה לו שופר לאחר התפלה דקחני תוקע וכו' שלש פעמים, פירש"י ג"כ צצזיל מלכיות וזכרונות ושופרות, אף דאינו תוקע על סדר הזכרות כלל. זרם גם מדברי שאר הראשונים נראה דהזכרות של מלכיות וכו' קשורות עם התקיעות, וגדולה מזו מפורש צריטצ"א ל"ד ע"ז לענין מי ששח צין תקיעות דמיושז לתקיעות דמעומד שאינו חייב לחזור ולצרך "שהרי צרכות התפלה שתוקעין עליהן עולות לצרכות התקיעות, והרי זה מעין הקורא צמורה שצריך לצרך והקורא ק"ש אינו צריך לצרך צצרכות ק"ש הם צרכות על פרשיות ק"ש

שהשומע קול שופר מתוך תקליט של גראמופון, אע"פ שמועת המחט מתוך התקליט מרעידה את הממזנה שעל גביו ויוצרת גלי קול ממש כקול השופר שהשאר את רשומיו מתוך התקליט, אפ"ה פשוט הוא שלא יצא כלל ידי חובת שופר, ה"נ גם כאן רק קול ממזנה שמע ולא קול שופר 70, כיון שקול האדם או השופר רק משנה זרם אבל הקול עצמו כבר עבר וצטל מן העולם, לכן אף שכן רגע הי' וכן רגע אחד וחיש מהר חוזר ונוצר שוב, מ"מ כיון שצינתיים חלף ונעלם והקול הנשמע לצסוף הוא רק קול תנודות מכניות של הממזנה (הנעשה אך ורק ע"י זרם משתנה 71 ולא ע"י שופר), מסתבר דאין זה חשיב כלל קול שופר כי אם קול תנודות ממזנה 72.

כח. והוא משום דמצינו צראשונים שעצם התקיעות שייכי למלכיות וזכרונות ושופרות, דהנה צר"ה ל"ג ע"ז אמתני' דסדר תקיעות שלש וכו' פירש רש"י אחת

ארחות הלכה

70. "יודע אני שיש לחלק מגראמופון, דשאני התם שהקול אינו נוצר כלל עכשיו ברגע זה ע"י אדם, עכ"ז הבאתי דבר זה לדוגמא כדי להסביר בכך את כוונתי, מכיון שלאמתו של דבר שוים הם ואין שום סברא לחלק ביניהם, הואיל וגם בטלפון קול האדם חולף ונעלם ונהפך רק לזרם משתנה, ולדינא לא איכפת לן כלל בין אם ההפסק שבינתיים הוא זמן מרובה או מועט". שם. 71. ולענין דיבור עם אדם זה בשבת ויו"ט, כתב רבנו בתקו"מ לשש"כ פל"ד הע' ק"ח דשרי, דאף שהקולות העוברים דרך המכשיר מקטינים או מגבירים את פעולת חלק ממעבירי הקול, מ"מ הואיל והשינויים הם פחות אפי' מרגע כמימרי' אין זה בגדר של בונה וסותר אף לדעת מרן החזו"א וצ"ל. אולם במכשיר כזה אשר השינויים הם בחוט המוליך את הזרם, אין הדבר ברור. עכ"ד. 72. שם. והוסיף שם: "מצטער אני שלפ"ז נמצא שהאנשים אשר אזנם כבדה משמורע ומשתמשים במכשיר של מקרופון וטלפון קטן לקרב את קול המדבר לאזנם, שלפ"ז אינם יוצאים כלל חובת שופר ומקרא מגלה וכדומה, ועכ"פ אינם רשאים לברך על שמיעה זו" וכו'. וראה מה שהרחיב שם רבנו בכל דיני שמיעה זו. וע"ע הלי"ש תפלה פכ"ב ארחות הלכה ציון 56. 73. חי' כת"י למס' ר"ה ל"ד ע"א. 74. ועיין בחזו"א סי' קל"ז מש"כ בזה.